

ייצוג נשים בתקשורת

מודל קלארק

מתוך עיתון הארץ, הקריקטורה היומית 6/2/22

איך אנחנו רואים בדר"כ נשים בתקשורת?

שער מגזין "לאישה" 30/10/23

אילו קבוצות מרכיבות את החברה הישראלית?

מתוך יוטיוב, אנסמבל ציפורלה ותזמורת המהפכה

<https://www.youtube.com/watch?v=y5UyOclYoAg>

Orange: The Bleues' Highlights מתוך
<https://www.youtube.com/watch?v=y1A2yOOaGHM>

ייצוג - דימוי / הצגה של חפץ, אדם, קבוצה, או מאורע באחד מאמצעי התקשורת.

דעה קדומה - רגש, בד"כ שלילי, כלפי אדם אחר, עוד בטרם התקיימה איתו אינטרקציה חברתית. זאת רק על סמך השתייכותו החברתית של הפרט.

לדוגמה: ילדים פוגשים חרדי בפעם הראשונה

סטריאוטיפ - תבנית התייחסות לקבוצת אנשים בצורה מכלילה.

הסטריאוטיפ יוצר לנו קיצור דרך בתהליך זיהוי תכונות של אדם, ע"י שימוש בידע קודם שלנו, באמונות ובדעות שלנו. ההתייחסות בצורה מכלילה על קבוצה מסויימת מונעת את האפשרות להתייחס לאדם כפרטי ייחודי. הדמויות נבנות עפ"י הופעתן, פעילותן, אופן דיבורן והסביבה בה הן מתפקדות.

לדוגמה: מי שגר בת"א מנותק מהעולם, מי שגר בבת ים הוא ערס וכו'...

ביטוי למשהו שאנחנו לא יכולים לחוות באופן ישיר.
שימוש בסמל כדי לייצג משהו מופשט.

פירוש המושג "ייצוג" בחקר המדיה והתקשורת קשור
קשר הדוק להטענת משמעות למושג זהות.

כלומר,

הסמלים המילוליים והחזותיים שבעזרתם המייצג
מנסה לומר משהו משמעותי על אודות
משהו/מישהו,

או לייצג את העולם באופן משמעותי לאנשים
"אחרים".

תהליך זה הוא חלק הכרחי בדרך ייצור המשמעות
בחברה נתונה.

כך, נטענת משמעות ל"אחרות" של אנשים השונים
"מאיתנו".

דיון כזה על "ייצוג", נשען על הגישה כי,

הבדלים בין קבוצות שונות בחברה אינם מהותניים
(מהות), אלא פרי "הבניה חברתית", שלפיה
המציאות החברתית היא תוצאה של מערך של
חוזים חברתיים בעלי שותפים היסטוריים.

ייצוג בתקשורת

הטלוויזיה מייצגת את עולם המציאות. ייצוג הוא מעין פרשנות שהתקשורת עושה כאשר מצילה אדם, אירוע, סיטואציה וכד'.

ייצוג הוא דימוי, שיקוף או שחזור של דבר מה מהעולם "האמיתי" על ידי אמצעי התקשורת. הכוונה לאדם, חפץ, קבוצה, סיטואציה.

לכל ייצוג יש נקודת מבט אחת ויחידה בכל נקודת זמן. הנקודה שהחליט הבמאי ו/או העורך להעביר לצופים. באמצעות ייצוג התקשורת/המייצג עושה שימוש בסמלים מילוליים וחזותיים ובעזרתם מנסה לומר משהו משמעותי אודות מישהו אחר.

תהליך הייצוג בתקשורת הוא תהליך מתמיד של הבניית זהויות, המשמש גם ככוח היוצר סטריאוטיפים, שבעזרתם מובנית השונות וה"אחרות".

התקשורת מכתובה לנו מהו ה"מקובל" ומהו ה"אחר". סטריאוטיפים מהווים כלי שעוזר לבני האדם לארגן את עולמם לנוכח השפע המקיף אותם, אך החשש הוא שהסטריאוטיפים יהפכו לדעות קדומות. ארץ נהדרת (מערכון שוטרים בקיוסק)

מאחר שהסטריאוטיפ מבנה מציאות, הרי שבכך מתעוותת המציאות החברתית של קבוצות חברתיות, והן הופכות בעל כורחן לדימויי מדיה.

כך למשל בסרט: "ימים נוראיים" על הרוצח יגאל עמיר

ייצוג בתקשורת

התקשורת נותנת ביטוי להלכי רוח חברתיים ומשקפת מגמות ותהליכים שעוברים על החברה. באמצעות ניתוח תוכן של תוצרי מדיה שונים ניתן ללמוד על מצבן החברתי של קבוצות שונות.

ניתוח תוצרים תקשורתיים לאורך זמן יכול להעיד על שינויים שהתחוללו בחברה. באמצעות ניתוח תוכן של תוצרי מדיה, יש לבחון האם קבוצה חברתית מסוימת זוכה בנראות/ייצוג בסוגות השונות ומהם המאפיינים של נראות זו.

לכן רצוי לשלב ניתוח תוכן כמותי ואיכותני כדי לגבש תמונת מצב מלאה יותר. דוגמאות: לאטמה, ערסים ופרחות

קולאתק מתאר את מודל ייצוג מיעוטים בתקשורת כבן 4 שלבים: בשילוב שלבי הייצוג במלחמה:

1. שלב ראשון - הדרה: התעלמות מוחלטת מקבוצות המיעוט בתקשורת (הומואים ולסביות מיוצגים בתקשורת תק מתחילת שנות ה 90, מזרחיים - מקום המדינה ועד שנות ה 60 כמעט ולא היו סרטי קולנוע שעסקו בעדות המזרח).
התצפיתניות

2. שלב שני - גיחוך: בשלב זה קיימת התייחסות לקבוצות המיעוט, אבל כבדיחה (ייצוג מזרחיים בקולנוע - דמותו של סלאח שבת - מוצג כאדם טיפש, חסר השכלה, שיכור, שוביניסט, שוטרים...). הגעגועים לבן הזוג

3. שלב שלישי - הסדרה: קבלת תפקידים ייצוגיים, קבוצות המיעוט מקבלות תפקידים של מגנים ותורמים לחברה, ומוצגות כמי שמגנות על הסדר החברתי הקיים ולא מנסות לשנותו (שוטרים, בלשים, חיילים). איך אפשר לרצות לעשות משהו אחר?

4. שלב רביעי - הכלה: קבוצת המיעוט מוצגת בצורה אמיתית ושלמה ולא סטריאוטיפית, כמו שהיא באמת. הן בצורה שלילית (מנייאכ) והן בצורה חיובית. ארץ נהדרת מותר?
לדוגמה, בסרט "סוף העולם שמאלה" הנערה המרוקאית מוצגת כנערה רגילה עם בעיות של נערות מתבגרות וגם הנערה היהודית. המלחמה הוכיחה שאנחנו לא פחות טובות